

ЕМИСИОННО-КАСОВА ДЕЙНОСТ НА БНБ

юли – септември 2015 г.

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на септември 2015 г. парите в обращение¹ достигнаха 11 852.4 млн. лв. За едногодишен период спрямо края на септември 2014 г. те нараснаха с 1231.7 млн. лв., или с 11.60%. През предходния едногодишен период (септември 2013 – септември 2014 г.) нарастването беше по-ниско и като абсолютна стойност, и в процентно отношение, съответно с 1035.6 млн. лв., или с 10.80%.

¹ Банкноти, разменни и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г.

Тенденцията към нарастване на парите в обращение се запази и през третото тримесечие на 2015 г., като в сравнение с периода април – юни темпът на нарастване се засили. Спрямо края на предходното тримесечие парите в обращение се увеличиха с 623.2 млн. лв., или с 5.55%, спрямо прираст от 4.38% през второто тримесечие на 2015 г. Нарастването на парите в обращение през третото тримесечие на 2015 г. е с 4.71 пр.п. по-голямо в сравнение със същия период на 2014 г.

В рамките на разглеждания период парите в обращение отбелязаха най-голямо увеличение през юли (3.82%) главно в резултат от по-активното търсене на налични пари от икономическите субекти и от населението във връзка с летния туристически сезон.

Пари в обращение (млн. лв.)

	30.IX.2014 г.	30.VI.2015 г.	30.IX.2015 г.	Изменение	
				в %	в %
	1	2	3	к.(3-1)/1	к.(3-2)/2
ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ - общо, в т.ч.	10 620.8	11 229.2	11 852.4	11.60%	5.55%
<i>Банкноти</i>	10 394.6	10 990.1	11 605.6	11.65%	5.60%
<i>Разменни монети</i>	219.6	232.5	240.1	9.36%	3.29%
<i>Възпоменателни монети</i>	6.590	6.682	6.742	2.32%	0.90%

В края на септември 2015 г. дялът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.92%, нараствайки с 0.05 пр.п. както спрямо края на предходното тримесечие, така и за едногодишен период.

Към 30 септември 2015 г. дялът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 2.02%. Той отбелязва намаление с 0.05 пр.п. както през третото спрямо второто тримесечие, така и за едногодишен период.

В края на третото тримесечие на 2015 г. дялът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение се запазва на ниво от 0.06%, достигнато в края на предходното тримесечие.

В изпълнение на Монетната си програма за 2015 г. и на основание чл. 25, ал. 1 от ЗБНБ през третото тримесечие на годината Българската народна банка пусна в обращение сребърна възпоменателна монета с нанесено частично позлатяване „130 години от Съединението на България“ и сребърна възпоменателна монета на тема „100 години българско самолетостроене“, като и двете монети са с номинална стойност 10 лв.

В края на септември 2015 г. средната по стойност банкнота в обращение е 29.76 лв., което представлява увеличение с 1.13 лв. спрямо края на 2014 г. За едногодишен период стойността ѝ е нараснала с 1.25 лв. (4.38%) вследствие на изпреварващите темпове на растеж в паричното обращение на купюрите с висока номинална стойност (50 и 100 лв.).

Средната по стойност разменна монета в обращение в края на септември 2015 г. запазва стойността си от 0.13 лв.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

В края на третото тримесечие на 2015 г. в обращение са 390.0 млн. броя банкноти, които са с 14.5 млн. броя, или с 3.85% повече в сравнение с края на юни 2015 г. За същия период общата им стойност нарасна с 5.60% (615.5 млн. лв.), като в края на септември 2015 г. достигна 11 605.6 млн. лв.

За едногодишен период общият брой на банкнотите в обращение се увеличи с 25.4 млн. броя (6.96%), а стойността им съответно с 1211.0 млн. лв. (11.65%).

Спрямо края на предходното тримесечие в структурата на банкнотите в обращение по стойност настъпиха изменения, като дяловете на купюрите банкноти от 2, 5, 10, 20 и 100 лв. намаляват съответно с 0.01, 0.05, 0.31, 0.55 и 0.24 пр.п., а дялът на купюрата от 50 лв. нараства с 1.17 пр.п.

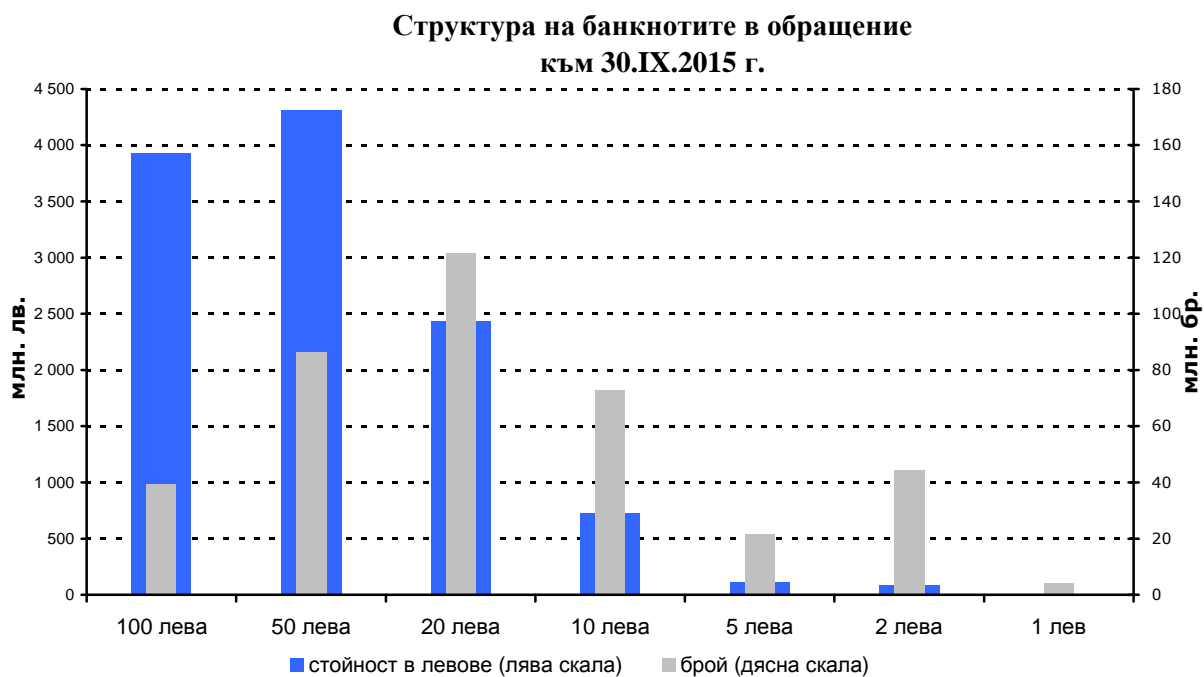
За едногодишен период в структурата по стойност на банкнотите в обращение намаляват дяловете на купюрите от 2, 5, 10 и 20 лв., съответно с 0.05, 0.12, 0.73 и 1.12 пр.п., докато спрямо същия период дяловете на купюрите от 50 и 100 лв. нарастват съответно с 1.28 и 0.74 пр.п.

В края на септември 2015 г. най-голяма обща номинална стойност в паричното обращение в размер на 4313.7 млн. лв. имат банкнотите от 50 лв., което им отрежда и най-големия дял (37.17%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял от 0.76% е стойността на банкнотите от 2 лв.

Спрямо края на предходното тримесечие в структурата по брой на банкнотите в обращение настъпиха изменения, като дяловете на купюрите банкноти от 2, 5, 10 и 20 лв. намаляват съответно с 0.03, 0.19, 0.59 и 0.29 пр.п., а на купюрите от 50 и 100 лв. нарастват съответно с 1.05 и 0.10 пр.п.

За едногодишен период в структурата по брой на банкнотите в обращение дяловете на купюрите от 2, 5, 10 и 20 лв. намаляват съответно с 0.21, 0.43, 1.30 и 0.28 пр.п., а на купюрите от 50 и 100 лв. нарастват съответно с 1.66 и 0.63 пр.п.

С най-голям дял от 31.22% в броя на банкнотите в обращение в края на третото тримесечие на 2015 г. е купюрата от 20 лв., като към 30 септември в обращение са 121.7 млн. броя банкноти от тази купюра.

Към 30 септември 2015 г. общата стойност на разменните монети в обращение е 240.1 млн. лв. В обращение са 1889.8 млн. броя разменни монети, които са с 52.2 млн. броя, или с 2.84% повече в сравнение с края на второто тримесечие. Прямо същия период стойността на разменните монети в обращение нараства със 7.6 млн. лв., или с 3.29%. За едногодишен период спрямо края на септември 2014 г. общият брой на разменните монети в обращение се увеличи със 155.3 млн. (8.95%), а стойността им съответно с 20.6 млн. лв. (9.36%).

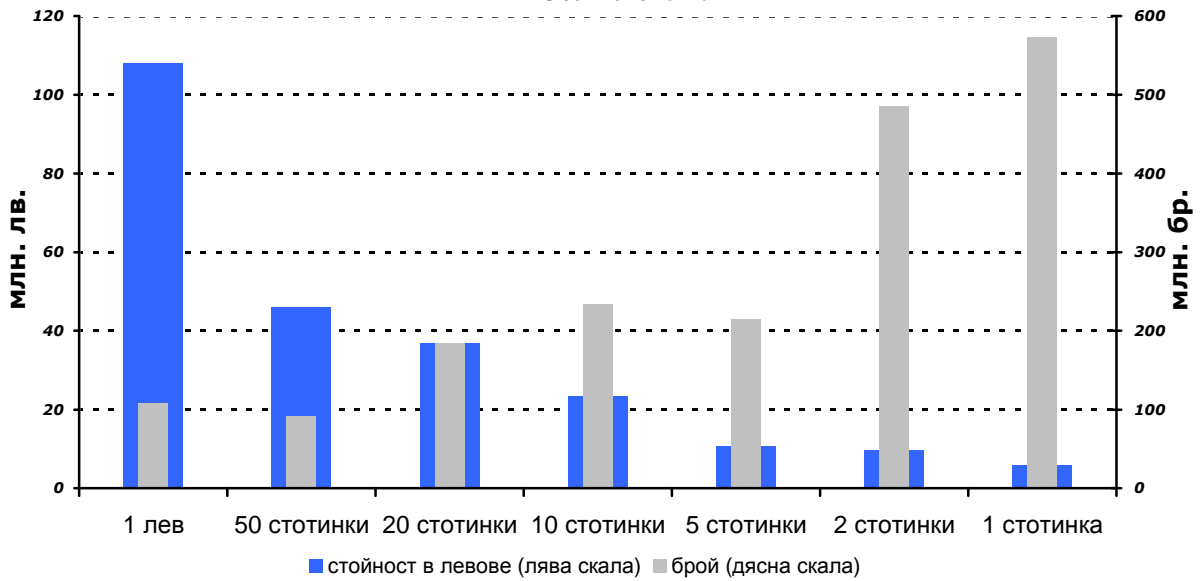
Продължава дългосрочната тенденция към постоянно нарастване на годишна база на общия брой разменни монети в обращение, в основата на което е постоянното нарастване на монетите с нисък номинал. За едногодишен период броят на монетите от 1 и 2 ст. се е увеличил съответно с 47.7 млн. и с 44.2 млн., или с 9.07% и 10.01%. Монетата от 1 лев също запазва високия си годишен темп на растеж през последните години, като към края на септември 2015 г. спрямо края на септември 2014 г. броят ѝ в обращение нарасна с 10.44%. По-висок е и темпът на нарастване на монетите от 50 ст. – 9.32% годишен прираст към края на септември 2015 г. При останалите номинали нарастването на годишна база е в границите от 7.23% за монетите от 10 ст. до 8.16% при монетите от 5 ст.

За едногодишен период промените в структурата на монетите в обращение по брой като цяло следват своите дългосрочни тенденции, характеризиращи се с намаление на дела на монетите с високи номинали и увеличение на тези с по-ниски. Изключение от тази тенденция се наблюдава при разменните монети от 1 лев, чиито годишен темп на нарастване се запазва висок през последните години. В резултат на това дялът им в общия брой на разменните монети в обращение е нараснал с 0.08 пр.п. Дяловете на монетите от 1, 2 и 50 ст. по брой са нараснали съответно с 0.03, 0.25 и 0.02 пр.п., а тези на монетите от 5, 10 и 20 ст. са намалели спрямо края на септември 2014 г. съответно с 0.08, 0.20 и 0.09 пр.п.

В края на септември 2015 г. най-голяма обща номинална стойност в паричното обращение в размер на 107.9 млн. лв. имат разменните монети от 1 лев, което им отрежда и най-големия дял (44.92%) в структурата по стойност на монетите в обращение. С най-малък дял от 2.39% е стойността на монетите от 1 стотинка.

По отношение на броя им с най-голям дял от 30.32% в общия брой на разменните монети в обращение е монетата от 1 стотинка. С най-малък дял от 4.87% е броят на монетите от 50 ст.

**Структура на разменните монети в обращение
към 30.IX.2015 г.**

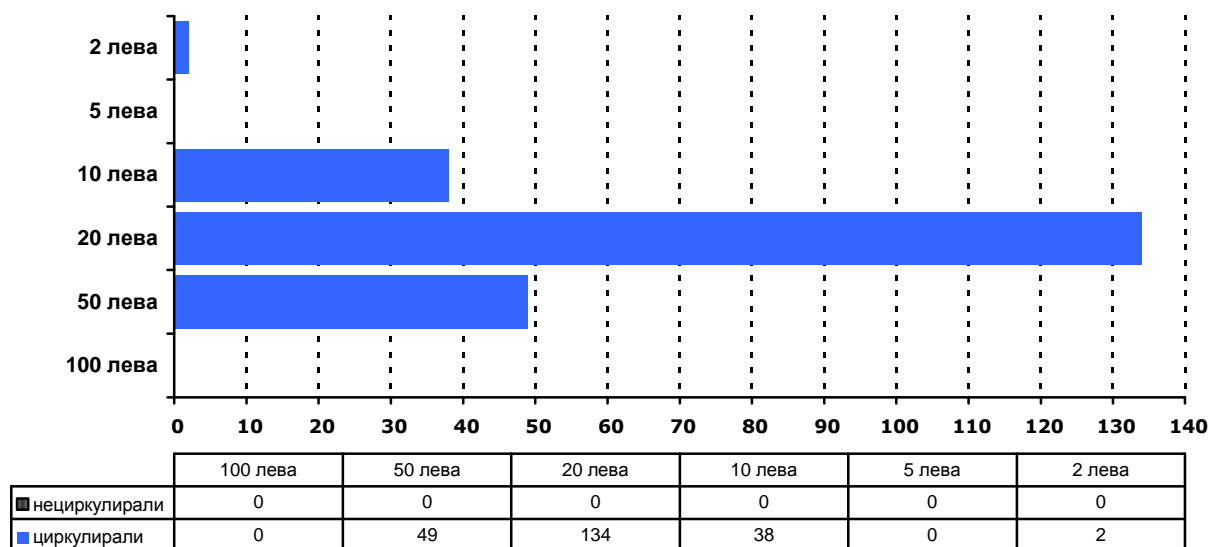
II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода юли – септември 2015 г. в Националния център за анализ (НЦА) на БНБ са задържани общо 223 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. Спрямо второто тримесечие на настоящата година неистинските български банкноти са по-малко със 122 броя, или с 35.36%.

Относителният дял на задържаните през третото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на септември 2015 г. възлиза на 0.000057%, а дялът на общо задържаните от началото на годината е 0.000233%.

От общия брой на задържаните през третото тримесечие на 2015 г. неистински български банкноти най-голям е дялът на купюрата от 20 лв. (60.09%). Общият брой задържани неистински банкноти от 20 лв. представлява 0.000110% от общия брой на намиращите се в обращение в края на септември 2015 г. банкноти от тази купюра. В структурата на задържаните неистински банкноти, циркулирали в паричното обращение, с по-малки дялове са купюрите от 50 и 10 лв., съответно с 21.97% и 17.04%. Задържани са също и 2 броя неистински банкноти от 2 лв., което е дял от 0.90% от всички задържани през разглеждания период неистински банкноти.

**Неистински български банкноти
юли – септември 2015 г.**

В периода юли – септември 2015 г. бяха регистрирани и задържани общо 189 броя неистински български разменни монети, от които 124 броя от 50 ст. и 65 броя от 1 лев.

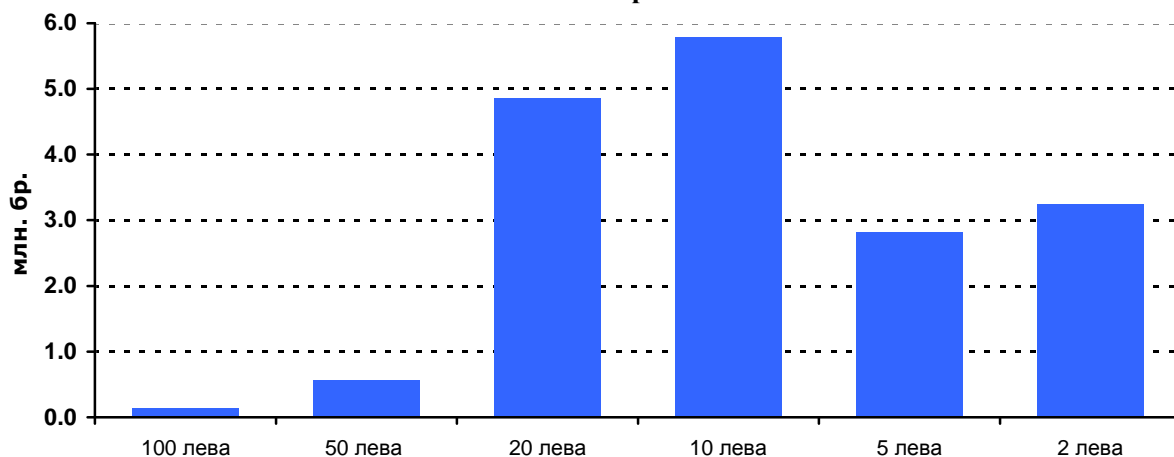
В изпълнение на законовите си функции по извършване на експертна оценка на чуждестранни банкноти и монети, задържани на територията на България, през третото тримесечие на 2015 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 1098 броя евро, 378 броя щатски долари и 858 броя банкноти от други чуждестранни валути.

III. Негодни банкноти и разменни монети²

От общия брой проверени за истинност и годност банкноти през периода юли – септември 2015 г. като негодни за последващо използване в паричното обращение са отделени 17.4 млн. броя банкноти. Те са с 1.0 млн. броя (5.47%) по-малко в сравнение с данните за отделените негодни банкноти през второто тримесечие на 2015 г. Спрямо третото тримесечие на 2014 г. отделените като негодни банкноти са нараснали с 5.0 млн. броя., или с 40.20%.

² Това са българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като негодни и подлежат на унищожаване.

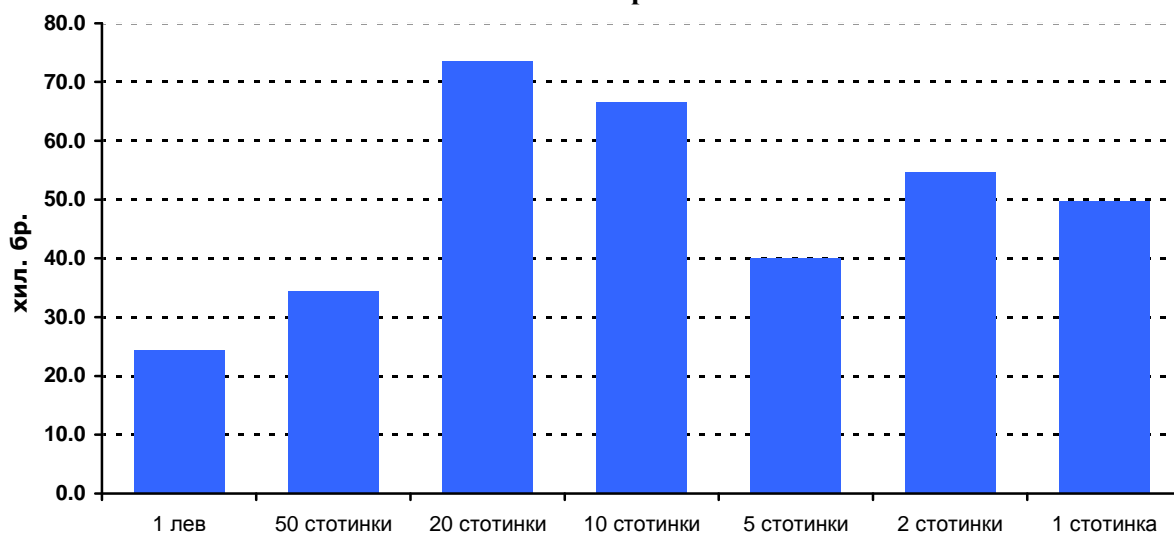
**Негодни банкноти
юли – септември 2015 г.**

За период от една година (септември 2014 г. – септември 2015 г.) отделените като негодни банкноти са 64.9 млн. броя, което е с 2.4 млн. броя (3.50%) по-малко в сравнение с отделените през предходния едногодишен период (септември 2013 г. – септември 2014 г.).

При машинната обработка на банкнотите през третото тримесечие на 2015 г. с най-голям дял при отделените като негодни в общия брой банкноти са тези от 10-левовата купюра (33.20%). Дяловете на купюрите от 2, 5 и 20 лв. са съответно 18.68%, 16.16% и 27.29%. По-малки са дяловете на отделените като негодни сред банкнотите от 50 и 100 лв., съответно 3.24% и 0.80%.

**Негодни разменни монети
юли - септември 2015 г.**

През третото тримесечие на 2015 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни са отделени 343.7 хил. броя. Спрямо същия период на предходната година те се увеличават с 94.2 хил. бр., или с 37.75%. Общо отделените през третото тримесечие на 2015 г. като негодни за паричното обращение разменни монети са с 4.1 хил. броя повече в сравнение с отделените през предходното тримесечие.